

Nr 1190

PRACE NAUKOWE

Akademii Ekonomicznej
im. Oskara Langego we Wrocławiu

Zrównoważony rozwój w teorii ekonomii i w praktyce

Redaktor naukowy
Andrzej Graczyk

Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej
im. Oskara Langego we Wrocławiu
Wrocław 2007

Komitet Redakcyjny

*Andrzej Matysiak (przewodniczący),
Tadeusz Borys, Jan Lichtarski, Adam Nowicki, Zdzisław Pisz,
Waldemar Podgórski, Wanda Ronka-Chmielowiec, Jan Skalik, Stanisław Urban*

Recenzenci

*Józefa Famielec, Beata Filipiak, Kazimierz Górka, Dariusz Kietczewski, Elżbieta Lorek,
Rafał Miłaszewski, Bazyli Poskrobko, Leszek Preisner*

Redaktor Wydawnictwa

Anna Grzybowska

Korektor

Teresa Wilniewczyc

Projekt okładki

Beata Dębska

**Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy**

**© Copyright by Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu
Wrocław 2007**

PL ISSN 0324-8445

Druk i oprawa: Zakład Graficzny AE we Wrocławiu. Zam. 179/2008

Spis treści

Wstęp	11
<i>Część pierwsza</i>	
Zrównoważony rozwój w teorii ekonomii i komunikacji idei z innymi naukami	13
1. Zrównoważony rozwój w ekonomii – źródła i pomiar	13
Agnieszka Becla: Wybrane zagadnienia rozwoju systemu prawno-in-	
stytucjonalnego ochrony i eksploatacji środowiska przyrodniczego	
w Polsce od powstania państwa do II wojny światowej	15
Stanisław Czaja: Problemy ekologiczne w polskiej myśli ekonomicz-	
nej od X stulecia do II wojny światowej – przegląd retrospektywny	24
Bogusław Fiedor: Wzrost zrównoważony w ekonomii głównego nurtu	
i w ujęciu ekonomii środowiska	40
Joost Platje: Nowa ekonomia instytucjonalna jako narzędzie analizy	
i implementacji zasad zrównoważonego rozwoju	65
Eugeniusz Kośmicki: Koncepcja zrównoważonego rozwoju a idea	
stanu stacjonarnego gospodarki	79
Tomasz Żylicz: Wskaźniki trwałego rozwoju: spojrzenie ekonomisty ...	89
Jerzy Śleszyński: Rola wskaźników realizacji trwałego rozwoju	99
2. Zrównoważony rozwój w układach społecznych a nauki ekonomiczne	115
Franciszek Piontek: Aksjologiczne podstawy kategorii <i>rozwój</i> i ich	
znaczenie dla teorii i praktyki	117
Anna Haładyj: Zasady ogólne prawa ochrony środowiska na tle konsty-	
tucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju	136
Agnieszka Lorek: Problem ubóstwa w polityce zrównoważonego	
rozwój	146
Sylvia Dziedzic: Stan świadomości ekologicznej konsumentów żyw-	
ności z województwa podkarpackiego	158
3. Zrównoważony rozwój w układach przyrodniczych i technicznych	
a nauki ekonomiczne	169
Andrzej Mizgajski: Problemy percepcji idei zrównoważonego rozwoju	
w naukach przyrodniczych	171

Lech Ryszkowski: Adaptacja działalności ekonomicznej do procesów metabolizmu ekosystemów podstawą zrównoważonego rozwoju	181
Ryszard Janikowski: Zrównoważony rozwój a nauki techniczne	191
Andrzej Graczyk: Zrównoważony rozwój odnawialnych źródeł energii	202
Romuald Bogoczek: Zrównoważony rozwój w technologii chemicznej na świecie	211
Tomasz Poskrobko: Różnorodność biologiczna jako czynnik aktywizacji ekonomicznej północno-wschodniej Polski	224

Część druga

Zastosowanie idei zrównoważonego rozwoju w praktyce	235
--	------------

1. Doświadczenia i perspektywy we wdrażaniu koncepcji zrównoważonego rozwoju w układach przestrzennych

Janusz Słodczyk: Warunki i perspektywy zrównoważonego rozwoju miast	237
Dominik Drzazga: Planowanie przestrzenne jako instrument wdrażania zrównoważonego rozwoju w Polsce – próba oceny	248
Franciszek Adamczuk: Przestrzenne aspekty zrównoważonego rozwoju we współpracy międzyregionalnej Dolnego Śląska i Saksonii	258
Anna Cymerman: Wybrane aspekty zrównoważonego rozwoju obszarów przygranicznych na przykładzie działalności Euroregionu Glacensis	273
Rafał Miłaszewski: Zarządzanie gospodarką wodną w Polsce	283
Mariusz Kistowski: Ocena programów ochrony środowiska województw na tle regionalnego modelu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska Polski	294
Paulina Legutko-Kobus: Partycypacja społeczna w konstruowaniu dokumentów rozwoju zrównoważonego na przykładzie Lubelszczyzny	306
Zbigniew Jakubczyk: Analiza inwestycji ekologicznych w województwie opolskim w ujęciu rodzajowym – analiza retrospektywna	315

2. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Stanisław Urban: Problem wykorzystania ziemi w Polsce w warunkach rolnictwa zrównoważonego	325
Władysława Łuczka-Bakuła: Ewolucja wspólnej polityki rolnej ukierunkowanej na zrównoważone rolnictwo	334
Anna Bisaga: Postawy użytkowników towarowych gospodarstw rolnych regionu opolskiego wobec nowej równowagi przestrzeni wiejskiej	346
Wiktor Szydło: Interwencjonizm i liberalizm a rozwój zrównoważony rolnictwa i obszarów wiejskich	356
Anna Kuczuk: Rolnictwo ekologiczne i zrównoważone – doświadczenia na przykładzie województwa opolskiego	369

Rafał Baum: Problem wsparcia finansowego dla zrównoważonego rozwoju w rolnictwie	378
Katarzyna Nowak: Instytucjonalne wsparcie zrównoważonego rozwoju wsi i terenów wiejskich	385
Karol Kociszewski: Ochrona środowiska w ramach reform wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej na przełomie dwudziestego i dwudziestego pierwszego wieku	394
Andrzej Kędziora: Kształtowanie krajobrazu rolniczego dla zachowania zrównoważonej gospodarki wodnej	404

Część trzecia

Instrumenty wspomagające wdrażanie zrównoważonego rozwoju	417
--	------------

1. Instrumenty finansowania zrównoważonego rozwoju

Józefa Famielec: Finansowanie zrównoważonego rozwoju – zasady i dylematy	419
Agnieszka Ciechelska: Zabezpieczenia finansowe jako przejaw odpowiedzialności w ochronie środowiska na przykładzie składowiska odpadów komunalnych	434
Michał Ptak: Polski system podatkowy a ochrona środowiska	450
Małgorzata Rutkowska, Przemysław Kozyra: Ubezpieczenia ekologiczne jako instrument finansowy w ochronie środowiska	460
Barbara Kryk: Wykorzystanie funduszy unijnych na inwestycje ochrony środowiska w latach 2004-2006 w świetle realizacji polityki spójności	470

2. Zrównoważony rozwój w zarządzaniu przedsiębiorstwem

Agnieszka Skowrońska: Logistyka jako narzędzie równoważenia rozwoju	483
Edyta Sidorczuk-Pietraszko: Nowe instrumenty ekonomiczne ochrony środowiska jako wyzwanie dla rachunkowości i sprawozdawczości przedsiębiorstw	495
Ewa Magdalena Jastrzębska: System społecznej odpowiedzialności według międzynarodowego standardu Social Accountability 8000 w Elektrowni Opole	507
Robert Kudłak: Adaptacja przedsiębiorstw do wymagań zrównoważonego rozwoju w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej	516
Bożydar Ziółkowski: Znaczenie ekoinnowacji dla rozwoju przedsiębiorstw	526
Jolanta Małgorzata Hałasa, Irena Rumianowska: Społeczna odpowiedzialność biznesu a środowiskowe aspekty funkcjonowania przedsiębiorstwa	535

Summaries

Part one

Sustainable development in theory of economics and communication of the idea to other sciences

1. Sustainable development – sources and measurement

Agnieszka Becla: Some chosen problems of developing the law-institutional conservation and exploitation of environmental system on the Polish land since the rise of the to Word War II	23
Stanisław Czaja: Ecological problems in the Polish economic thought since the 10 th century to World War II – chronological retrospective review	39
Bogusław Fiedor: Equilibrium growth in mainstream economics and environmental economics	64
Joost Platje: New institutional economics as an instrument for analysing and achieving sustainable development	78
Eugeniusz Kośmicki: The ideas of sustainable development and stationary state of economics	88
Tomasz Żylicz: Sustainability indicators: an economist's view	98
Jerzy Śleszyński: The meaning of indicators for sustainable development	113

2. Sustainable development in social systems vs. economic sciences

Franciszek Piontek: The axiological bases for the category of development and their significance for theory and practice	135
Anna Haładyj: General principles of environmental protection legislature in the light of constitutional principle of sustainable development	144
Agnieszka Lorek: Poverty problem in the sustainable development policy	157
Sylwia Dziedzic: Level of ecological awareness among food consumers from Subcarpathian Voivodeship	167

3. Sustainable development in natural and technical systems vs. economic sciences

Andrzej Mizgajski: Problems of perceiving the sustainable development idea in natural sciences	179
<u>Lech Ryszkowski</u> : Adaptation of economic activity to the ecosystem metabolism as a basis for sustainable development	190
Ryszard Janikowski: Sustainable development and technical sciences	201
Andrzej Graczyk: Sustainable development of renewable energy sources	210

Romuald Bogoczek: Sustainable development of engineering chemistry in the world	222
Tomasz Poskrobko: Biodiversity as a factor of economic revival of north-eastern Poland	234

Part two

Practical application of sustainable development idea

1. Experience and perspectives for implementation of sustainable development principle in spatial systems

Janusz Słodczyk: Conditions and prospects for sustainable urban development	247
Dominik Drzazga: Evaluation of the Polish spatial planning system as an instrument for sustainable development	257
Franciszek Adamczuk: Spatial aspects of sustainable development in interregional co-operation between Lower Silesia and Saxony	272
Anna Cymerman: Chosen aspects of sustainable development in borderlands on the example of the activity in the Glacensis Euroregion	282
Rafał Miłaszewski: Management of water economy in Poland	293
Mariusz Kistowski: The assessment of regional environmental protection schemes according to regional model of sustainable development & environmental protection in Poland	305
Paulina Legutko-Kobus: Public participation in creation of documents on sustainable development on the example of the region of Lubelszczyzna	314
Zbigniew Jakubczyk: An analysis of different types of ecological investments in the Opole region – a retrospect	322

2. Sustainable development of rural areas

Stanisław Urban: Issue of land utilizing in Poland from the aspect of sustainable agriculture	333
Władysława Łuczka-Bakuła: Evolution of common agricultural policy directed towards sustainable agriculture	345
Anna Bisaga: The bases of the users of farms in Opole region in the face of new spacial balance of rural area	355
Wiktor Szydło: Interventionism and liberalism due to sustainable development of agriculture and rural areas	368
Anna Kuczuk: Ecological and sustainable agriculture – experience of the Opolskie voivodship	377

Rafał Baum: The problem of financial support for sustainable development in agriculture	384
Katarzyna Nowak: Institutional support for sustainable development in rural areas	393
Karol Kociszewski: Environment protection within the reform of European Union Common Agriculture Policy at the turn of the twentieth and twenty first centuries	403
Andrzej Kędziora: Formation of agricultural landscape towards sustainable water management	416

Part three

Instruments in support of sustainable development

1. Instruments for financing sustainable development

Józefa Famielec: Financing sustainable development– principles and dilemmas	433
Agnieszka Ciechelska: Financial protection as environmental responsibility on the example of communal waste disposal	448
Michał Ptak: Polish Tax System and Environmental Protection	459
Małgorzata Rutkowska, Przemysław Kozyra: Ecological insurances as a financial instrument in the environment protection	469
Barbara Kryk: Using European Union funds for investments in the environmental protection in the period of 2004-2006 in the light of the realization of the cohesion policy	479

2. Sustainable development in company management

Agnieszka Skowrońska: Logistics as a tool to sustain development	493
Edyta Sidorczuk-Pietraszko: New economic instruments in environmental protection – a challenge for enterprises' financial reporting ...	506
Ewa Magdalena Jastrzębska: Corporate social responsibility management system according to the international standard social accountability 8000 in power plant Opole	515
Robert Kudłak: Adaptation of enterprises to the requirements of sustainable development in the light of the new institutional economics ...	525
Bożydar Ziółkowski: The importance of ecoinnovations for enterprises development	534
Jolanta Małgorzata Hałas, Irena Rumianowska: Corporate social responsibility and ecological aspects function of firm	547

Wstęp

Zrównoważony rozwój jest wyzwaniem, zarówno dla teorii ekonomii, jak i dla praktyki gospodarowania. Istniała wielka potrzeba zorganizowania spotkania, na którym przedstawiciele różnych dziedzin nauki – na co dzień indywidualnie i na swój sposób pogłębiających wiedzę na temat zrównoważonego rozwoju – będą mieli okazję wspólnie spojrzeć na te zagadnienia przez pryzmat teorii ekonomii oraz praktyki ekonomicznej i podyskutować o tym, jak widzą je inne nauki i czy istnieje płaszczyzna porozumienia. Konferencję naukową „Zrównoważony rozwój w teorii ekonomii i praktyce” zorganizowała Katedra Ekonomii Ekologicznej Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu wraz z Europejskim Stowarzyszeniem Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych – Oddział Polski. Podczas konferencji, która odbyła się 29-30 czerwca 2006 r. we Wrocławiu, uroczysta sesja plenarna była dedykowana Bogusławowi Fiedorowi, rektorowi Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, z okazji 60-lecia urodzin.

Tematyka konferencji obejmowała szeroki zakres problemów teoretycznych i praktycznych związanych z wdrażaniem zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i globalnym. W odniesieniu do ujęć teoretycznych obrady konferencji skupiały się na poszukiwaniu odpowiedzi na dwa pytania:

- Czy istnieje spójna wizja zrównoważonego rozwoju na gruncie nauk ekonomicznych?
- Czy nauki ekonomiczne mogą stworzyć płaszczyznę porozumiewania się różnych dziedzin nauki w dziedzinie rozumienia idei zrównoważonego rozwoju i edukowania?

Praktyczne aspekty zrównoważonego rozwoju były rozpatrywane głównie z punktu widzenia następujących kwestii:

- Czy idea zrównoważonego rozwoju da się przenieść na grunt ekonomii stosowanej?
- Czy i w jakim stopniu można mówić o komunikacji w kwestii idei zrównoważonego rozwoju między naukami ekonomicznymi a innymi naukami?
- Czy system wskaźników zrównoważonego rozwoju stwarza możliwości wyrażenia tej idei w sposób akceptowalny nie tylko dla nauk ekonomicznych, ale i dla innych dziedzin?

Udział w konferencji zgłosiło 140 osób, a liczba złożonych referatów przekroczyła 90. Nie wszystkie referaty znalazły się w niniejszym zeszycie. Umieszczono w nim te, które uzyskały pozytywną recenzję i jednocześnie prezentowały przeglądowe, monograficzne ujęcie zakresu problematyki konferencji.

Część pierwszą niniejszego zeszytu zatytułowano: Zrównoważony rozwój w teorii ekonomii i komunikacji idei z innymi naukami. Obejmuje ona trzy obszary problemowe:

- zrównoważony rozwój w ekonomii – źródła i pomiar,
- zrównoważony rozwój w układach społecznych a nauki ekonomiczne,
- zrównoważony rozwój w układach przyrodniczych i technicznych a nauki ekonomiczne.

Część druga dotyczy zastosowania idei zrównoważonego rozwoju w praktyce. Referaty prezentują zagadnienia występujące w dwóch bardzo ważnych dla zrównoważonego rozwoju obszarach. Są to:

- doświadczenia i perspektywy we wdrażaniu koncepcji zrównoważonego rozwoju w układach przestrzennych,
- zrównoważony rozwój obszarów wiejskich,

Część trzecia – instrumenty wspomagające wdrażanie zrównoważonego rozwoju – przedstawia:

- instrumenty finansowania zrównoważonego rozwoju,
- zrównoważony rozwój w zarządzaniu przedsiębiorstwem.

Pozostałe referaty, w tym także nadesłane po konferencji, zostaną opublikowane w publikacji „Zrównoważony rozwój w teorii ekonomii i praktyce – materiały pokonferencyjne”.

Dziękuję kolegom z Katedry Ekonomii Ekologicznej za wielki wkład pracy w przygotowanie i przeprowadzenie konferencji, a szczególnie doktorantowi mgr. Tomaszowi Poskrobko za sprawne opracowanie techniczne materiałów konferencyjnych i ich przygotowanie do druku.

Andrzej Graczyk